

ЕЗИК НА РАЗДЕЛЕНИЕТО ИЛИ ЕЗИК НА ОМРАЗАТА?

Елена Тарашева

Резюме

Статията анализира дискурса на популярен радиожурналист по отношение на употребата на език на омразата. Използва се корпусноподпомогнат анализ на дискурса. Чрез автоматично генерирани ключови думи се проверяват лявото и дясното обкръжение за обидни квалификации, етикети и други особености. Ползват се политически и езиковедски определения за езика на омразата. Правят се изводи за характера на езиковите средства, които определят ефекта от текста.

Ключови думи: език на омразата, дискурс, медиен език, корпуси, ключови думи.

„Знаете ли къде живеят най-моралните, най-честните, най-принципните, най-безопасните към всяко непристойно поведение хора? В Холивуд, разбира се. Откакто се разрази скандалът около продуцента Харви Уайнстийн, май не останала холивудска знаменитост, която да не е заклеяла сексуалното хищничество. Особено активни в заклеяването са актрисите. Те сипят такъв огън и жупел върху предполагаемите изнасилвачи, все едно са доживотни носители на титлата „Мис морален съдник“. Нямаше да има нищо лошо в заклеяването на порочните сексуални практики, стига упреците да не идваха точно от холивудски актриси. Публична тайна е, че голяма част от тях не само че не са били сексуално малтретирани от продуценти и режиси-

---

Елена Тарашева е доктор по математическа лингвистика и доцент по медиен дискурс в Нов български университет.

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

съори, а са чакали на опашка, за да предложат сами интимните си услуги. Прекрасно знаят днешните морални законодателки, че най-бързият път към ролята, славата и парите минава през размяната на ласки с влиятелни в шоубизнеса мъже.“

Такъв текст не може да се приеме без емоция. Клеветническият стереотип, че холивудските актриси – а и редица други жени, споменати нататък в статията – преспиват с режисьори, за да получат роля е представен като даденост в един злъчно-ироничен тон. Всъщност, БНР излъчи този материал, без да го качи на страницата си. Писмен документ за излъчването от националното радио липсва, но текстът е публикуван в списанието A-specto, издание на Урманов ЕООД, излизало от 2014 до 2017 г. под редакцията на Калина Андролова (по данни от Уикипедия). Автор е Петър Волгин.

Дали това съставлява реч на омразата проверяваме чрез нарочната препоръка на комитета на министрите от Съвета на Европа (1997):

...понятие, което покрива всички форми на изразяване, които разпространяват, подбуждат, насърчават или оправдават расовата омраза, ксенофобията, антисемитизма или други форми на омраза, основани на нетолерантност, включително нетолерантност, изразена чрез агресивен национализъм и етноцентризъм, дискриминация или враждебност срещу малцинствата, мигрантите и хората от имигрантски произход.

Според това определение езикът на омразата е политическо понятие. То се свързва с третирането на общности, към които е регистрирано специално отношение. Холивудските актриси не са такава група. Пресупозицията е въпрос на стереотипи, отдалечени от родната действителност, недоказани и недобронамерени в непознаването на обекта. Може би жените като цяло са по-обхватна група от визираната в този текст, но те са една по-широкообхватна група.

Изследователите на езика правят обобщението, че чрез езика на омразата се дефинира двустранна релация: една социална група и опонентите и –

Елена Тарашева

доколкото съществуват групи, които дефинират себе си в опозиция с други – малцинства. Разделението се разглежда като функция на дискурса, а не е предварително дефинирано по политически белези (Архангелская, цитирана в Ефтимова 2016).

Под език на омразата или реторика на ненавистта се разбира обобщено обозначение на езиковите средства за изразяване на рязко отрицателно отношение към „опонентите“ – носители на друга система от религиозни, национални, културни и по-специфични субкултурни ценности. Така езикът на враждата се тълкува като вербална агресия, която има други цели, стратегии, тактики и средства за изразяване в сравнение с политическата коректност.

По-мощни изследвания на езика на омразата налагат неравностойните отношения в обществото върху езика на омразата. Ефтимова (2016) обобщава следните характеристики на понятието език на омразата (ЕО):

ЕО е езикова дискриминация

Насочен към нарушаването на правата на определени социални групи (консолидирани около расата, пола, физическите увреждания, етническата принадлежност, сексуалните предпочитания и др.).

Схваща се като относим и към съдържанието/идеологията, и към начина, по който е изразено (т.е. то е когнитивно и лингвистично понятие)

Засяга само трайно формирани общности или личността според принадлежността ѝ към някоя от тези общности.

Главно проявление – речта, а не езикът.

Функционира само в сферата на публичното общуване.

Контекстът е съществен фактор за оценката на словните употреби.

ЕО е свързана със социално-езиковия вектор на процеса на демократизация на отношението към нормите, който има антипуристки характер и се характеризира със спад на уважението към езиковата норма.

Той е контролирана и идеологически мотивирана речева практика с рецидивиращ характер.

Явлението се свързва с естествени езикови процеси в речта – дисфемизацията и детабуизацията – и не обхва-

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

ща всички езикови средства, чрез които се реализират тези процеси.

Основен механизъм – лексикалната субституция на не-обидни номинации с обидни.

ЕО включва дисфемистични, ортофемистични и понякога евфемистични номинации.

Лексикалната субституция е мотивирана от уронването на престижа на социални групи и на личността и от желанието за увеличаване на социалната асиметрия по различни признаци.

Проявите му не включват употребите, които се регулират чрез прагматичните речеви правила като езиковия такт, езиковия вкус и етиката.

Явлението е манипулативно по своя характер – за неутрализация на противника.

Явлението е целенасочена езикова проява.

Теоретична рамка

С това обяснение езикът на омразата минава от политическа дефиниция към явление от сферата на езика. Като аналитично понятие често се ползва надизреченската структура дискурс. Един от основоположниците на Критичния анализ на дискурса, Норман Феъркълф (2013) го дефинира като семиотичен процес:

Съществува дълга традиция в рамките на критичното изследване на обществото, видимо, например, при Маркс, да се наблюдава социалната действителност като „концептуално медирана“, както бихме казали днес – в смисъл, че социалните събития и практики не минават без съответната репрезентация, пресъздаване и осмисляне или теории за съответните събития и практики, или, казано по различен начин, социалните реалности имат рефлексивен характер, в зависимост от това как хората ги виждат, представят и осмислят, участвайки в тези реалности.

Теориите за дискурса – например, на Лаклау (2001), съдържат в основата си „илюзията за непосредствена, пряка връзка с нещата в естественото им съществуване.“ Тази връзка се осъществява в тройното единство на референт, феномен (понятие) и знак. Раз-

Елена Тарашева

граничаването им води до възможността медираната действителност да се анализира чрез дискурса за нея.

В една от крайните прояви на разграничаването на референта от феномена и знака, Барт (1964) твърди, че знакът се свързва с хиляди конотации, които могат да бъдат „закотвени“ в едно понятие само чрез думи. В анализите си той стриктно разграничава денотат от конотат, като първото е устойчива мисловна категория, за разлика от свободно асоциативния характер на конотациите.

Динамичната връзка между референт и понятие е обект на различни интерпретации. За Лаклау (1996) някои названия са по-фиксираны от понятията, които назовават. Тях той нарича празни знаци. По-близо до Барт (ibid.) е терминът плаващи знаци – такива, които не са здраво фиксирани към езиковите изрази, с които се назовават. Затова той нарича езиковите изрази „котви“, които натежават в полза на една от възможните конотации на обекта.

Друг проблем, който изтъква Лаклау (2001) е неувимата същност на езика на надизреченско ниво. За разлика от другите езикови нива, които са стройно описани в рамките на звуковата, словната и изреченската структура, нивото над изречението изглежда вън от контрол. Ограничаването и придаването на структура изглеждат като кастрация, лишаване от важни компоненти. Този проблем се разрешава с корпусите, които са създадени по строги критерии и така ги правят представителни за даден вид дискурс.

Изследването на дискурси става чрез съставяне на корпуси според строго дефинирани критерии, така че те да са представителни за речта на даден човек. В случая текстовете на Волгин, публикувани в списанието *A-specto*, разкриват особеното представяне на социалната реалност от автора, дискурса, който определя отношението му към социалната действителност.

Анализът на корпуси става с помощта на ключови думи. Терминът „ключовост“ е преексплоатиран, но в рамките на корпусно подпомогнатия анализ на дискурса той има ясна дефиниция. Според Стъбс (2010) ключовостта е обусловена от статистически показатели: ключовите думи са значимо по-честотни в даден

тип дискурс, отколкото може да се очаква според данните от мащабен референтен корпус.

Според Бейкър (2006) ключовите думи не разкриват същността на дискурса, но насочват изследователя към важни понятия в текста (в сравнение с други дискурси), които помагат да се подчертае съществуването на видове (вграден) дискурс или идеология. Проследяването на думи, които са ключови в даден дискурс, в какви граматически категории са изпълтени, установяването на повторяеми модели трябва да дава информация за съответния дискурс.

Анализ

В рамките на такава теоретична постановка ще се опитам да установя употребява ли Волгин език на омразата. Ключовите думи от корпуса представят устойчиви понятия в дискурса на автора. Структурите, в които се появяват, очертават идеологиите, проектирани с дискурса. Ако те носят в себе си уронване на престижа на групи в обществото, тогава можем да характеризираме текстовете като реч на омразата.

Корпусът е съставен от всички негови текстове, публикувани в списанието *A-specto* от 2014 до 2017. Списанието се редактира и списва от хора с леви убеждения. Статията в Уикипедия съобщава за уклон срещу фондации и общества – макар самото издание да се финансира от фондация. Като основен свой обект на отрицание то дефинира неолиберализма. Ценностите включват ляво мислене и социална справедливост. По отношение на медийния дискурс списанието се самоопределя като алтернатива.

Текстовете, използвани за корпуса са 25. Изключени са само интервютата, които списанието е публикувало от автора, тъй като те включват реч и мнения на други хора.

Общият брой думи е 22,232. Това е малък, но представителен корпус за автора. Не са заложени стоп-думи. Ключовостта е изчислена при съпоставка на честотния списък на думите от корпуса с корпуса на *BulTreebank* (Симов и Осенова 2004) по метода *log likelihood*. Работен инструмент е *Wordsmith* (Скот 2012).

Елена Тарашева

Анализът установява в какви структури се явяват ключовите думи от текста – с какви определения, предикации и т.н. Това личи от конкордансите, изолирани с помощта на софтуерния продукт Уърдсмит.

Ключовите думи с висока стойност на ключовост в един корпус обикновено включват лични имена, топоними и съществителни имена от съответната сфера на обществения живот (Скот 1997). Първите две категории са изключени, тъй като в толкова малък корпус тяхната изключителност е по-скоро въпрос на случайност. Изключвам и ключови думи, които се срещат само в един текст, тъй като употребата им е случайна.

Според предишни изследвания (Тарашева 2015), думите, които са ключови с повече от една форма от парадигмата си, са с по-голяма значимост за текста. Такъв тип повтораемост показва, че съответният обект се представя в различна светлина, чрез различни езикови функции.

Ключовите думи, изолирани по описания механизъм са следните:

Ключова дума	честотност	%	текстове
МИГРАНТИ	10	0.04	7
МИГРАНТСКА	5	0.02	3
МИГРАНТИТЕ	5	0.02	4
БРЮКСЕЛСКИТЕ	9	0.04	6
БРЮКСЕЛСКИЯ	9	0.04	4
БРЮКСЕЛСКИ	5	0.02	4
ЕЛИТИ	13	0.06	6
ЕЛИТ	15	0.07	8
ГРАНТОВИТЕ	7	0.03	4
ГРАНТОВИ	4	0.02	3
ГРАНТАДЖИИТЕ	3	0.01	2
ДЪРЖАВИ	37	0.17	16
ДЪРЖАВА	35	0.16	14
СВЯТ	39	0.18	16
ХОРА	66	0.30	21
ДЕМОКРАЦИЯТА	20	0.09	7
НОРМАЛНИТЕ	11	0.05	6
ПОЛИТИЦИ	21	0.09	13
ЕВРОПЕЙСКИ	25	0.11	12
ЕВРОПЕЙСКИТЕ	15	0.07	8

Таблица 1. Ключови думи в корпуса.

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

Ключовите думи показват, че дискурсът създава опозиции: елити/обикновени хора; брюкселски политици/местни, мигранти/местно население. В най-голям брой текстове се повтаря фразата ОБИКНОВЕНИ(ТЕ) ХОРА. Те са противопоставени на ЕЛИТА. Като синоним се явява определението НОРМАЛНИТЕ ХОРА. Авторът на текстовете говори за тези хора с първолично местоимение за множествено число НИЕ. Обикновените хора, чиято подразбираща се характеристика е „нормални“, според текстовете нямат общо със стремежите на това, което Волгин нарича ЕЛИТИ. Самият той, противно на факта, че заема привилегированата позиция на журналист, който може да се обръща пряко към огромната публика на националното радио, дублирана от електронната медия А-SPECTO, представя себе си като един от ОБИКНОВЕНИТЕ ХОРА. Така авторът естествено отрежда за себе си позицията на говорител на тези хора, който дава оценки и мнения от тяхно име – една типично популистка поза.

N	Concordance
28	с негодуване в кожата ни съседка. Тя не се приема нито от обикновените хора, нито от представителите на елита. Разбира се, в момента обикновените хора
29	хора, нито от представителите на елита. Разбира се, в момента обикновените хора имат по-належащи грижи. Основната им тревога е, че ако правителствените
30	Европа ще бъде лишена и от малкото останала защита на работата на обикновените хора, на тяхното здраве и на околната среда. Ще се търчем основно с ГМО храни,
31	това е политиката на висшите европейски и американски елити. Ние, обикновените хора, какво общо имаме с това? Ние сме напълно невинни. За жалост, имаме общ
32	до президентите, премиерите, милиардерите и затова унищажаваш обикновени хора. Така ние се превръщаме в изкупутелни жертви за престъпленията, които са
33	състояние да се справят с песимизма и с нарастващия яд на все повече обикновени хора. Държавни служители, работници и пенсионери протестират в големите
34	а пък тези, които твърдят, че последователно защитават интересите на нормалните хора, дори не успяват да спечелят 3% на изборите, за да влязат в парламента. На
35	,отколкото до европейските си съграждани. Пропастта между елита и нормалните хора не спира да се разширява. Вече няма нищър общ между начина, по който

**Фигура 1. Конкорданс на ХОРА
подравнен на -1.**

Идейната опозиция е представена от ЕЛИТИ. Географски те са обединени в еkleктичната локация „вашингтонски и брюкселски“ и „евро-американски“. Непоследователната географска номинация на копулативните определения се коригира с друга – НАДНАЦИОНАЛНИТЕ, на които се приписват колонизаторски свойства: „Той (елитът – Е.Т.) има нужда от нещо като подмандатни територии, в които да се разпорежда, без да среща никаква съпротива.“ Политически елитите се определят като принадлежащи към

Елена Тарашева

основния враг – либерализма, като за целта е сътворен нарочен термин **ЛИБЕРАЛСТВАЦИ**. Този термин е неологизъм, чиито денотивен състав е описуем единствено като „практикуващи либерални стратегии/идеологии“, което не се свързва с дискретно разпознаваеми действия от реалността. За сметка на неясната денотация, конотациите са определено негативи. Така можем да определим термина като празен или плаващ – с неясно значение, към което всеки може да прикрепи денотат по свой избор, но прикрепен към явно нехаресван обект от действителността.

Времево елитите се определят също с нарочно създадено определение: **СЛЕДДЕСЕТНОЕМВРИЙСКИ**. С това се очертава образът на врага – либерал, командван от външни сили, потисник на националните елити, изместил комунистическата власт преди 1989. Възкресява се двуполусният свят от преди десети ноември 1989 – Западна Европа и Америка, като обединен враг на България – в миналото под определението **ИМПЕРИАЛИЗЪМ**, сега – като външен, колонизиращ нашественик, асоцииран с „либералстване“ – като всеки е свободен да изпълни пейоративния термин със съдържание по свое желание.

При положение че словосъчетанията име и определения се повтарят в коментарите на Волгин, тези повторения резонират в съзнанието на слушателите/читателите и остават там. Те изграждат образи с неясно денотивно съдържание, но с пределно ясни конотивни послания. Може да се каже, че се изграждат номинации с уникално за дискурса на този журналист съдържание. Така, както народните песни изграждат образа на юнака с бяла риза, който жертва живота си за свободата на своя народ, така текстовете на Волгин изграждат образа на елитите, които натискат назад българските елити и налагат едно особено брюкселско-вашингтонско робство.

Друга доминираща тема според присъствието на няколко форми на лексемата е темата за мигрантите. Тя е развита с типичната метафора за **ВЪЛНИ**, които **ЗАЛИВАТ** Европа. Експлицирани са изрази, като

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

„затворени анклавни на тотално различна култура“, „шляят се безцелно наоколо“, „няма да могат да бъдат мръднати“. С определено неприятните предикации се прави внушение, че мигрантите не работят, културата им заплашва европейската и не личи възможност да се освободим от тях. Заключениеята на Волгин са типичен случай на дисфемизация: „Възможно ли е държавите на Стария континент да интегрират, да направят част от своя начин на живот прииждащите хиляди хора от арабските и мюсюлманските държави. Елитите бягат от този въпрос, защото отговорът е отрицателен.“

Аргументи на спасяване от голямото зло на войната не са представени в дискурса. Предпоставя се без мотивация тезата за несъвместимост между двете култури. Така се приема за даденост една ксенофобска теза, която не подлежи на доказване, не допуска друг вид реторика, освен категорично отхвърляне.

Дотук няма разлика между дискурса на Волгин и този на типичните ксенофоби у нас и в чужбина. Уникалната теория на Волгин е изложена в следния пасаж:

„Нали разбирате, че този наплив просто окончателно ще потопи и последните социални защити. Кой работник сега ще посмее да протестира, да стачкува, да иска по-добри условия на труд, когато знае, че наоколо има безброй много хора, които само чакат да заемат мястото му? При това тези хора ще бъдат готови да работят за много по-малко пари, отколкото европейците.“

За разлика от типичната лява позиция на защита за мигранта, лишения от права и защита човек, нашенският левичар оправдава ксенофобията си със страх от загуба на социална защита за работниците. С това се разцепва единството на работническата класа, като сравнително по-устроените се настройват срещу по-бедните и по-лишените от права. Така вместо да се търси обединяващ мотив за всички хора на труда, те се настройват срещу тези, които така или иначе са пределно лишени от средства и права.

Но с втората група-обект на нехаресване – мигрантите, Волгин отваря и нов фронт срещу избрания от

Елена Тарашева

него враг „брюкселския елит“. Според него, Брюксел вменява на България да приема бежанци – които вече е характеризирал като несъвместими с българската култура, неработещи и пилеещи фондовете. И това за него е част от пропадащата европейска култура.

Тоест, дискурсите на Волгин носят всички белези на ксенофобията към мигрантите – метафорите за удавяне и вълни, но допълват и типични за него мотиви, развити като строен аргумент против работническата солидарност и срещу европейските органи, които се опитват да се справят с миграцията.

Ключовите думи грантови/грантовите/грантаджии се повтарят в израза ГРАНТОВИ ПОЛИТИЦИ И АНАЛИЗАТОРИ. Очаквано е новосъздадените от автора термини да имат ключов характер в дискурса му. Пример за това е „грантаджии“. Суфиксът -джия е добавен за формиране на дума със смисъл „изпълнител на дейност“, подобно на боя – бояджия, лов – ловджия и т.н. Съществуват обаче и нови названия, изпълнени с негативен смисъл, като ЧАНТАДЖИИ: така бяха наречени служителите на МВР, които не дежурят по улиците, а работят в канцеларии, така да се каже „на топло“, за разлика от тези в активно взаимодействие с престъпниците. Може би суфиксът е с твърде национален характер и добавянето към една на практика чужда дума създава известна комичност на термина. Самото име ГРАНТ се дефинира като „Безвъзмездна парична помощ, субсидия, отпусната за подпомагане реализацията на определен творчески или друг проект и изплащана на части.“ (Речник на българския език). Субсидиите за подпомагане на творчески проекти би следвало да са нещо добро. Много учени изброяват в биографиите си спечелени грантове като доказателство, че в конкуренция с други, са извоювали доверието на хора, готови да финансират научната им работа – по-ценна от другите, незаслужили грантове. Дефиницията също уточнява безвъзмездността на финансирането, т.е. получателите на грантовете не са длъжни да се отблагодаряват на спонсорите си. В корпуса обаче терминът ГРАНТАДЖИИ се употребява в негативен смисъл. По описания горе начин де-

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

нотивното съдържание е отстранено, за да излезе на преден план една негативна конотивност.

Глаголните действия, с които се свързват изразите, производни на ГРАНТ са С ПЯНА НА УСТА ПОВТАРЯТ, ХЛИПАТ АКТИВНО, ОРЕВАХА СВЕТА И ОКОЛНОСТИТЕ и т.н. Подобно на изложените горе именни фрази, предикациите също са с предимно емотивна стойност и с неясна денотация. Това са иронични изрази, използвани от автора с цел да свърже въпросната група с пародийни действия. Липсва денотивна стойност – за какво е метафора пяната на уста, защо говоренето се нарича „хлипане“; за сметка на това конотациите на неприемане не могат да останат незабелязани.

В корпуса се открива и еднозначна оценка на въпросните политики: ПЪРВИЧНАТА ИМ РУСОФОБИЯ Е НЕСЪСТОЯТЕЛНА. Отношението към Русия възниква неочаквано, но е със статут на даденост в дискурса на Волгин – грантовите политики са русофобски настроени. Друг директен предикат е СА СЕ ПРОВАЛИЛИ ТОТАЛНО. Вместо да се докаже защо е несъстоятелна русофобията, авторът насочва неприемането към тези, от които тя произтича. Така един аргумент *ad hominem* се гарнира с емотивни, нищо неназоваващи номинации.

Определенията също са иронични и затова са поставени в кавички: „велики“, други са откровено обидни: ОНЗИ СМЕШЕН ФРЕНСКИ ПРЕЗИДЕНТ ОЛАНД. Празната същност на номинациите, отказът да се мотивират обвинения, разделенията, които се представят като даденост са причина дискурсът да предизвиква чувства и по-малко – размисъл.

Същевременно в корпуса като „грантаджии“ се очертават стипендианти на Америка за България. Повторенията засягат и две прилагателни „Грантови“ и „грантовите“.

„Само че на различните етажи на американската властова система има достатъчно влиятелни хора, за които войната с Русия е от такова огромно значение, как-

Елена Тарашева

вото имат стипендиите на „Америка за България“ за българските грантови анализатори.“

Твърдението, че грантовите анализатори разчитат за субсидията си от фондацията „Америка за България“ отново не е формулирано, а съществува като пре-супозиция на една представена като даденост пропозиция. Така новосъздаденият термин има конотации, които засенчват и напълно обезсмислят денотивната им същност.

Отдалечаването от денотивния състав на езиковите изрази е типичен за дискурса на Волгин. То личи от използването на съкращението т.нар., следвано от изрази в кавички:

Фигура 2. Конкорданс на Т.НАР.

N	Concordance
1	е видима не само през последните месеци . Тя е факт отдавна , още от времето на т.нар. „Арабска пролет“ . Тогава повечето европейски ръководители се държаха като
2	екстремизъм и укрепването на джихадистките групировки . Докато клеймяха т.нар. „диктатори“ като Кадафи, Асад, Мубарак , въобще не си даваха сметка какви
3	– богаташи . Казусът „ДСБ-КТБ“ е най-добрият пример за симбиозата между т.нар. „умни и красиви“ и техните уж. „врагове“ . Врагове , врагове , ама когато стане
4	в Афганистан и Ирак , и с „цветна революция“ – като в Иран и с „мека сила“ – като с т.нар. „Арабска пролет“ . Но независимо от използваните средства резултатът беше един
5	, да си назначат свой Висш съдебен съвет и свой главен прокурор . Ментаната цел на т.нар. „съдебни реформатори“ беше не да излекуват системата от тежките ѝ недъзи , а
6	тази и изигра решаваща роля за победата на Башар Асад и за разгрома на т.нар. Ислямска държава . А развързването на близоизточния възел , ако изобщо такова
7	.” Леонидас може много да се ядосва на поведението на Ципрас , но е факт , че т.нар. „лартньори“ изнудваха гръцкия премиер по класически мафиотски начин .
8	от реално случващото се не говори , че подобно обещание ще бъде спазено . Изобщо т.нар. напредничави и цивилизовани държави и тогава , както и сега , се интересуват
9	я тази защита в Ирак и Афганистан , слушахме безкрайните радостни вопли по повод т.нар. Арабска пролет , която ни беше представена като тържество на демократичния
10	основни европейски държави като Ангела Меркел и Дейвид Камерън . Провали се т.нар. мултикултурен модел , според който представители на различните култури и
11	рамото на психодесния и го потапя в дълбока депресия . Вероятно сте чували за т.нар. „Иерусалимски синдром“ . Той засяга хора , посещаващи Йерусалим , които след
12	правителство подписа меморандум заедно с Ирак и Иран за строителството на т.нар. шиитски газопровод , чиято цел е да доставя газ в Европа . Този газопровод
13	, а милиони се превръщат в бежанци . Е , какво изненадващо има тогава във факта , че т.нар. „сврърхразвити“ държави не се радват на особена популярност , меко казано , сред

Тази концептуална схема отдалечава езиковия израз от съдържанието му – „умните и красиви“ не са такива, „съдебните реформатори“ не реформират, „сврърхразвитите държави“ не са развити и т.н. И при така създадената десемантизация на езиковия модел, изведнъж се оказва, че Кадафи, Асад и Мубарак не са диктатори.

Изводи

В заключение, дискурсът на даден журналист разкрива картината на света, която той предлага на своята аудитория. В рамките на представителния корпус се установяват повтарящи се назовавания, които характеризират света на автора и отправят посланието му към аудиторията. Анализът установи и пред-

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

почитан от автора семиотичен процес: денотатите, с които той изпълва езиковите изрази почти липсват, но вместо тях присъства емоция, негативни конотации. Ключови думи в корпуса са именно такива – конотивното съдържание измества денотивното.

Корпусът за това изследване разкрива една типична картина на антагонизираща реч. Ключовите думи говорят за системно създаване на негативен образ за групи хора: стипендиантите, елитите и мигрантите. Последните са традиционно дискриминирана група в съвременния дискурс на леви и десни популисти (Тарашева 2017). Негативната асоциация е създадена от автора чрез презюмирани характеристики. Другите антагонизирани групи са нарочно създадени от автора като такива. Те не се описват концептуално. „Грантовите анализатори“ не са такива, спечелили грантове изобщо и „елитите“ не са тези, избрани в такива позиции от обществото. Езиковите изрази, с които се назовават, са лишени от денотивно съдържание. Създават се названия – грантаджии, либералстващи – които съдържат единствено конотации. Те се свързват с непрозрачни предикации, отново лишени от съдържание, но иронични и неприятни. Аргументацията липсва. Характеристиките се презюмират без доказателства, или се съдържат в неизразени пресупозиции.

Концептуалният модел на света на автора има за отправна точка самия него, където той асоциира себе си с „обикновените/нормалните“ хора, от чието име създава названия за други – предимно обидни. Резултатът е, че дискурсът се ситуира в свят, където говорещият от името на неназована нормалност настройва срещу избрани групи. Иначе типичната за медиите позиция срещу статуквото се изразява в още по-тясно изразена позиция по отношение на специално подбран елит.

По същността си, речта изпълнява условията за реч на омразата – назованите обекти се дисфемизират, извършва се отграничаване на групи от обществото, поддържа се неприятен образ.

Елена Тарашева

Открояват се и черти на дискурса на популизма: авторът причислява себе си към група, която нарича обикновени хора и тези, които заклеява са представяни като вредни за обикновените хора. Може да се каже, че дискурсът е манипулативен, защото не се описват действия, вместо това присъстват квалификации с конотивен, а не денотивен състав.

Приносното наблюдение, направено чрез това изследване е отдалечаването на езиковите изрази от денотивното им съдържание и изпълването на номинацията с конотивни нюанси – предимно на омразата. С това възприемането на дискурса не насочва към осмислянето на номинацията и нейния интенционален състав, а с емоционална реакция на конативните компоненти.

ЦИТИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

- Барт (1964). Barthes, R. *Elements of Semiology*. Hill and Wang.
- Бейкър (2006). Baker, P. *Using Corpora in Discourse Analysis*. Continuum
- Ефтимова, А. (2016). „Езикът на омразата през погледа на езиковедата“
https://www.marginalia.bg/aktsent/18463/#_ftn3
- Комитет на министрите от Съвета на Европа 1997 г. Препоръка № R (97) 20 за „езика на омразата“
<https://www.eurodesk.bg/news/c7/i403/evrodes-bulgaria-oficialno-podkrepya-dvizhenieto-ezik-bez-omraza/>.
- Лаклау (1996). Laclau E. "Why do Empty Signifiers Matter to Politics?" *Emancipations*. Verso.
- Лаклау (2001). Laclau, E. Philosophical roots of discourse theory.
<https://noehernandezcortez.files.wordpress.com/2010/11/philosophical-roots-of-discourse-theory.pdf>
- Речник на българския език <https://rbe.chitanka.info/?q=%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%A2>
- Симов и Осенова (2004) Simov, K. & P. Osenova. ВTB-TR02 Bultreebank Text Corpus of Bulgarian: Content, Segmentation, Tokenization.
- Скот (1997). Scott, M. "PC Analysis of Key words – and Key Words" in: *System* vol. 25 N2 pp. 233 245

ЕЗИК НА
РАЗДЕЛЕНИЕТО
ИЛИ ЕЗИК НА
ОМРАЗАТА?

- Скот (2012). Scott, M. *WordSmith Tools*, version 6, Stroud: Lexical Analysis Software.
- Стъбс (2010). Stubbs, M. "Three concepts of keywords" in: Bondi, M. & Scott, M. (ed.) *Keyness in texts*. John Benjamins B.V.
- Тарашева (2015). Tarasheva, E. "An Alternative Proposal for Eliciting Key Words". *English Studies at NBU*, 2015 ISSN 2367-5705 (Print) Vol. 1, Issue 2, 5-26.
- Тарашева, Е. (2017) „Дискурси на популизма“. сп. „Политически изследвания“: тематичен брой *Популизми*. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“
- Феърклаф (2013). Fairclough N. "Critical Discourse Analysis and Critical Policy Studies", *Critical Policy Studies*, 7:2, 177-197, DOI: 10.1080/19460171.2013.798239.